

Ο γλωσσικός εγγραμματισμός μαθητών προσφυγικών δομών και η σχολική ενσωμάτωση τους στα τμήματα Δ.Υ.Ε.Π.: Προκλήσεις του ρόλου των εκπαιδευτικών.

Κων/νος Καλέμης, Κωσταρέλου Άννα

Σε όλους είναι οικεία η εικόνα τους: ορδές ανθρώπων με ζωγραφισμένη στο πρόσωπό τους την φρίκη όλων των πολιτισμών παίρνουν το δρόμο της φυγής με την ελπίδα όχι για καλύτερη ζωή, επαγγελματική σταδιοδρομία ή ταξιδιωτικές εμπειρίες, αλλά για ζωή. Είναι πρόσφυγες, δηλαδή άτομα που λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών τους πεποιθήσεων, βρίσκονται εκτός της χώρας της οποίας έχουν την ιθαγένεια και δεν μπορούν, ή εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν επιθυμούν να απολαμβάνουν της προστασίας της χώρας αυτής. Ένας πολιτισμός τους δηλαδή είναι ο αγώνας για την επιβίωση.

Οι πρόσφυγες μαθητές διαφέρουν από τους υπόλοιπους μαθητές ως προς αυτό το πολύ ουσιαστικό στοιχείο: κινδυνεύει η ζωή τους και έγιναν πρόσφυγες για να επιβιώσουν ή γεννήθηκαν στην προσφυγιά. Η πολιτιστική τους ιδιαιτερότητα βρίσκεται όχι μόνο στην πολιτισμική και άλλου είδους καταγωγή ή συνανηκότητα, αλλά και στο ακραίο βίωμα αφενός του να έρθει κανείς αντιμέτωπος με το θάνατο και αφετέρου της απώλειας της πατρίδας του για λίγο ή για πάντα. Η έννοια πατρίδα ή πατρίδες δεν αποτελούν αυτονόητο και στατικό δεδομένο, αλλά πρέπει να επαναπροσδιοριστεί από τον καθένα και να δοθούν απαντήσεις στα ερωτήματα “τι είναι πατρίδα” και “πόσες πατρίδες έχει ο άνθρωπος”.

Ένα άλλο στοιχείο χαρακτηριστικό για τους πρόσφυγες μαθητές που δεν θα επιστρέψουν στην πατρίδα τους, πράγμα που αποτελεί σχεδόν πάντα το όνειρο κάθε πρόσφυγα, είναι η αναγκαιότητα να επιτύχουν στα εκπαιδευτικά συστήματα της/ των χώρας/ χωρών όπου θα εγκατασταθούν προσωρινά ή οριστικά. Είναι δέντρα ξεριζωμένα που πρέπει να ευδοκιμήσουν σε όποιο χώμα και να μεταφυτευτούν. Όσον αφορά δε τους πρόσφυγες μαθητές που επαναπατρίζονται είναι αναγκαία η επιτυχής επανένταξή τους στο εκπαιδευτικό σύστημα της χώρας καταγωγής. Είναι προφανές ότι απαιτείται στοιχειώδης συμβατότητα των εκπαιδευτικών συστημάτων μεταξύ τους, αλλά και μια εκπαιδευτική φιλοσοφία και πρακτική που να διασφαλίζει την ομαλή πορεία των προσφύγων μαθητών στη θεσμοθετημένη εκπαίδευση.

Σύμφωνα με την Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους πρόσφυγες οι πρόσφυγες είναι άτομα που λόγω δικαιολογημένου φόβου δίωξης για λόγους φυλής, θρησκείας, εθνικότητας, συμμετοχής σε κοινωνική ομάδα ή λόγω των πολιτικών τους πεποιθήσεων, βρίσκονται εκτός της χώρας της οποίας έχουν την ιθαγένεια και δεν μπορούν ή, εξαιτίας αυτού του φόβου, δεν επιθυμούν να απολαμβάνουν της προστασίας της χώρας αυτής. Ποια είναι η διαφορά ανάμεσα στον πρόσφυγα και το μετανάστη;

Ο ρόλος του εκπαιδευτικού σύμφωνα με τη Δ.Ε. αναπροσδιορίζεται και ο εκπαιδευτικός καλείται να λειτουργήσει όχι πια ως αυθεντία, αλλά ως μέλος της δυναμικής τάξης, αντιαυταρχικά και αντιρατσιστικά.

Μέσα από την διαφοροποίηση και τις ιδιαίτερες προσεγγίσεις θα μπορέσει ο εκπαιδευτικός να βοηθήσει στη διαμόρφωση συνειδητοποιημένων πολιτών

δημοκρατικών, αντιρατσιστών, διαπολιτισμικά ικανών και βεβαίως καλλιεργημένων και μορφωμένων.

Μπορεί μεν ο μαθητής, ανάλογα με τη δύναμη και την όρεξή του, να προμηθεύεται ελεύθερα και απεριόριστα «ειδήσεις» από όλες τις περιοχές της ανθρώπινης περιέργειας: ιστορικές, γεωγραφικές, βιολογικές, ανθρωπολογικές, φυσικής, χημείας, κοσμογραφίας, ηλεκτρολογίας, κάθε λογής «τεχνικής», αλλά οι εκπαιδευτικοί διατηρούν το ρόλο τους;